

ebben a gyászmisében. Az elhunyt tagok lelkiüdvéért imádkozott gyászmise volt a biztosíték arra, hogy az élők sorából távozó helyére új tag lépve, érte is imádkozni fog a közösség. Minden tagnak hasonlóképpen kötelessége volt az elhunyt tag temetésén megjelenni.

A társulat céhes jellegét mutatja az is, hogy irataikat közös ládában tartották, amit a mindenkori elnök a lakásán őrzött.

A rendelkezésünkre álló alapszabályok és az iratok alapján látható, hogy a jámbor társulatként alakult közösség a korabeli társas élet szolid formáit is élte, hiszen előbb az elnök házánál, majd 1926-tól a magyarvárosi olvasóköri helyiségében minden év Szent István napján társas vacsorát tartottak. Erre közgyűlés után kerítették sort csaknem egy évszázad alatt szinte minden évben. Az esztendő jelesebb időszakában, kislelő, karácsony másnapján, vízkeresztkor, farsangkor bálokat rendeztek, amelyek sokszor szép bevételt is hoztak.

A gyulai Első Magyar Földész Társulatot 1949. december 14-én oszlatták fel. A városi hatóság kiküldöttei megjelentek a vezetőségénél, minden ingó vagyont felleltároztak, elvitték a társulat készpénzét, pecsétjét, könyveit.

Járol József

A békéssámsoni „török híd”

Ezelőtt tíz esztendővel a Békéssámson-Belsőmajor ismert településtől már száz lépésnyire délre, a régmúlt időkbeli származó, omladozó állapotában is monumentális, öreg téglahíd látványában gyönyörködhetett, aki véletlenül arra járt.

1980-ban híre járt annak, hogy a Száraz-éri nagyarányú vízrendezési munkálatok kapcsán a sámsoni téglahíd is elődeinek sorsára jut, hacsak valami csoda nem történik. S a csoda bekövetkezett. 1981 márciusában és áprilisában egyeztető tárgyalások folytak Békéssámsonban a községi tanács, a helyi Előre Mgtsz., a szegedi ATVIZIG vízrendezési osztály, a KPM Békés Megyei Közüti Igazgatósága, a Békés Megyei Tanács FKV-osztálya képviselőinek részvételével. Ott, az Országos Műemlékvédelmi Felügyelőség szakvéleményét is figyelembe véve, döntés született a még közlekedési, hasznosítási szempontból is megtartásra érdemes téglahíd felújításáról. A híd felújítás előtti és utáni állapotáról a mellékelt képek tájékoztatnak. Érdemes azonban felújítani a híd keletkezésére és történetére vonatkozó ismereteinket is.

A békéssámsoni híd 1981-ben

Hidunk eredetének kutatásában legnagyobb segítségemre volt Herczegh Mihály hódmezővásárhelyi levéltár-igazgató, aki a forrásmunkák megjelölésén túl régi térképek tanulmányozásával igen valószínűen igaznak tűnő következtetésre jutott. Vertics József 1774. évi, illetve a Josephinische Aufnahmen, II. József korabeli térképein csakúgy, mint más régi térképeken, a Vásárhely és Csomorkány felől, illetve Orosháza, Tótkomlós és Makó felől érkező utak nem a kőhídnál, hanem a majorságnak az északi oldalán, egy jóval egyszerűbb és jellegtelenebb hídnál találkoztak. Ebből logikusan arra következtethetünk, hogy ezen útvonalak kialakulásának idején a kőhíd még meg sem volt, vagy olyan állapotban lehetett, hogy nem szolgálhatott nagyobb forgalmú utak átkelőhelyéül. Ez utóbbi feltevés szerint elképzelhető, hogy kőhidunk valóban török kori létesítmény, amelyet a vidék mezőgazdasági fellendülésének idején, a XVIII–XIX. század fordulóján újíthattak fel, uradalmi, gazdasági érdekből. Emellett szól az a tény is, hogy a híd másfél téglavastagságú boltozatának felső feltéglarétege nincs kötésben az alsó, egész soros réteggel, tehát nagyon valószínű, hogy később építhették az eredeti réteg fölé.

A híd feltételezetten török kori eredete tehát napjainkban közvetlenül nem igazolható. Egyelőre ott tartunk, hogy Lépésy János Mérnöki téli napok című (Orosházán, Tavaszelő 4-én, 1845-ben kelt) munkájában megtaláljuk mai helyén a kőhidat. Egy 1851. évi térkép szintén jelöli a hidat és azt mutatja, hogy rajta egy belső gazdasági út vezet keresztül. Pillanatnyilag tehát annyit tudunk biztosan a kőhíd koráról, hogy legalább 150 éves, ami szép kor ugyan, de egy „török híd”-nak nem elegendő. A feltevéseknél maradván még egy esetleges összefüggést érdemes megfigyelni. Kőhidunktól mintegy négyszáz lépésre áll egy hatalmas (50x10 m-es, háromemeletes) régi magtár. Ennek építési ideje megbízható források szerint 1809, a napóleoni háborúk ideje. Csaknem 1 méter vastagságú falának anyaga megegyezőnek látszik a kőhíd téglájával. Igen valószínűnek tűnik, hogy a két létesítmény egy időben épült. A magtár nyilván a raktározás, a kőhíd pedig a Száraz-ér túloldalán elterülő jó gabonatermő területről való szállítás céljára szolgált.

Kőhidunk eredeti tervezőjének vagy kivitelezőjének személyét illetően egyelőre még mindig csak feltételezéseknél tartunk. Hazánk délkeleti táján építészeti hasonlóság tekintetében három hidat említhetünk meg. Gyulán Czigler Antal épített egyíves téglahidat 1802-ben. Később épült a teljesen megegyező stílusú Karcag melletti Zádor híd 1806–1809 között; még később, ugyancsak hasonló stílusban a hortobágyi 9 lyukú híd az 1827–1833 közötti években, tervezője Povolny Ferenc, kivitelezője pedig Littsman József. Ennél többet ez ügyben csakis a Károlyi Levéltárból tudhatnánk meg, amelynek áttanulmányozgatása régóta dédelgetett álmaim között szerepel.

Id. Pleskonics András

... és 1986-ban

PÁLYÁZATI FELHÍVÁS

A LAKITELEK ALAPÍTVÁNY

paraszti önéletíró pályázatot hirdet!

A pályázaton részt vehet minden határainkon innen és túl élő, hatvan éven felüli parasztpolgár.

Pályázni lehet teljes önéletírással, vagy életünk egy-egy sorsfordító, megrázó, az utókor számára különösen tanulságos szakaszának részletes bemutatásával, az emberi élet természetes fordulói (gyermekkor, házasság, sikeres vagy balsikerű vállalkozások), továbbá a pályázó életét befolyásoló történelmi események (háborúk, hadifogság, beszolgáltatás, kuláküldözés, deportálás, forradalom stb.) emlékeivel foglalkozó önéletírásokkal.

A pályázatok elbírálásakor előnyben részesítjük azokat, amelyek a saját élettörténetek leírásán túl tágabb társadalmi környezetük – falujuk, városuk – bemutatására is vállalkoznak.

A legjobb alkotásokból a Lakitelek Alapítvány könyv alakban gyűjteményt ad ki, a pályamunkák közérdeklődésre számot tartó részletei pedig megjelennek a Honismeret, a Kis Újság, illetve a Magyar Fórum című lapokban, amelyekért a pályázók tiszteletdíjban részesülnek.

A pályázatra beküldött önéletírások terjedelmének alsó határa húsz gépelt oldal, vagy negyven kézirásos oldal.

Első díj:	40 000 Ft
Második díj:	20 000 Ft
Harmadik díj:	10 000 Ft

A pályázaton kérjük, tüntesse fel a pályázó nevét és pontos lakáscímét.

A pályaművek beküldési határideje: 1991. aug. 20.

Az eredményhirdetés napja: 1991. október 23.

A pályaműveket a következő címre kell küldeni:

**LAKITELEK ALAPÍTVÁNY,
Budapest 1399 Pf. 701-380.**

Budapest, 1991. március 15.